

Omkostningsvurdering af to mentaliseringsbaserede programmer

Afsluttende evaluering af 'Styrkelse af børn og unges
mentaliseringssevne, handlekraft og sociale færdigheder'

Christoffer Scavenius & Emilie Hjerimitslev Jonsen

*Omkostningsvurdering af to mentaliseringsbaserede programmer –
Afsluttende evaluering af 'Styrkelse af børn og unges
mentaliseringssevne, handlekraft og sociale færdigheder'*

© VIVE og forfatterne, 2020

e-ISBN: 978-87-7119-846-1

Forsidefoto: Lars Degnbol/VIVE

Projekt: 301141

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Denne publikation er en del af projektet *Styrkelse af børn og unges mentaliseringsevne, hand-
lekræft og sociale færdigheder*. Projektet er udbudt af Socialstyrelsen under satspuljeaftalen for 2017 (Socialstyrelsen, 2017) og afprøver to mentaliseringsbaserede programmer til døgnanbragte børn og unge: Robusthedsprogrammet (RP), som leveres af kompetenceleverandøren Komiteen for Sundhedsoplysning, og Mentaliseringsguiden (MG), som leveres af kompetenceleverandøren Center for Mentalisering. Formålet med projektet er at styrke døgnanbragte børn og unges mentaliseringsevne gennem en afprøvning af de to programmer (jf. Børne- og Socialministeriets strategi for udvikling af sociale indsatser; Børne- og Socialministeriet, 2017). VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd og VIA University College har gennemført evalueringen af projektet.

Publikationen er én af fire afsluttende rapporter, som hver går i dybden med fire emner: implementeringsevaluering (Hansen et al., 2020), fidelitet (Kaspersen et al., 2020), resultatdokumentation (Scavenius et al., 2020) og omkostningsvurdering (Scavenius & Jonsen, 2020). De fire publikationer bygger videre på projektets midtvejsevaluering (Scavenius et al., 2019). Til sammen genererer publikationerne dybdegående viden om de to programmer, som kan skabe grobund for en eventuel videre udbredelse til andre anbringelsessteder. Målgruppen for publikationerne er derfor praktikere, ledere og beslutningstagere på anbringelsessteder og i kommuner, som overvejer at implementere Mentaliseringsguiden eller Robusthedsprogrammet. Omkostningsvurderingen er gennemført og udarbejdet af projektleder og chefanalytiker Christoffer Scavenius og studentermedhjælper Emilie Hjermitzlev Jonsen.

Projekter som dette kan ikke gennemføres uden hjælp og velvilje fra en række mennesker. Vi vil derfor gerne sige stor tak til alle ledere, medarbejdere og unge på de 21 anbringelsessteder, som deltager i implementering og dataindsamling og dermed har gjort det muligt at evaluere de to mentaliseringsbaserede programmer. Derudover vil vi også gerne takke Henrik Kastrup fra Foreningen af Døgn- og Dagtilbud for udsatte børn og unge for at bidrage med hans enorme netværk blandt døgntilbud samt Kamille Marie Pöckel, Bente Møller og Kirsten Margaret Højberg fra VIA University College for ihærdig implementeringsstøtte og dataindsamling. En række personer skal takkes for deres faglige input og formidlingsmæssige kommentarer i forbindelse med evalueringen: Tak til Mette Laub Petersen og Charlotte Frese fra Komiteen for Sundhedsoplysning; tak til Heino Rasmussen og Janne Østergaard fra Center for Mentalisering og tak til Ida Lautrop-Rasmussen, Pernille Holzmann Poulsen, Mette Agerskov Smith, Eva Husum Schmidt, Bolette Pedersen, Kenneth Sørensen og Kirsten Brøndum fra Socialstyrelsen. Til sidst, men ikke mindst, stor tak til to anonyme reviewere for værdifulde reviewkommentarer til rapporten; deres litteraturkendskab og kritiske kommentarer var uvurderlige i forhold til at præcisere resultaterne og diskussioner.

På vegne af mig selv og forfatterne ønsker jeg dig en god læselyst!

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef for VIVE Social
2020

Indhold

Sammenfatning.....	5
1 Metode.....	7
1.1 Målgruppen.....	7
2 Resultater	10
3 Diskussion	14
Litteratur.....	17
Bilag 1 Appendiks.....	19

Sammenfatning

De samlede udgifter til anbragte børn og unge lå i 2018 på 9,6 mia. kr., og omkostningerne for en anbringelse på en almindelig døgninstitution er estimeret til 1,1 mio. kr. pr. år, men med stor variation i omkostningerne mellem anbringelsessteder (Social- og Indenrigsministeriet, 2019). Ved første øjekast kan variationen i budget- og omkostningsbeslutninger virke uvedkommende, men allokeringen af ressourcer ved anbringelsessteder handler i bund og grund om, hvilke børn og unge der tilbydes en bedre chance i livet, og hvem der ikke tilbydes denne chance. Ressourceallokering og omkostninger til anbringelsesindsatser bør derfor give – og giver også ofte – anledning til intens debat blandt interessegrupper, praktikere og beslutningstagere.

Denne omkostningsvurdering ser nærmere på anbringelsessteders udgifter til to mentaliseringsbaserede¹ programmer: Mentaliseringsguiden og Robusthedsprogrammet. Programmerne er beskrevet i detaljer i Scavenius et al. (2019), så her vil vi blot give en kort opsummering.

Mentaliseringsguiden (MG; Hagelquist, 2015) tilbyder konkrete pædagogiske redskaber og modeller, som er tiltænkt fagfolk, der arbejder med udsatte børn og unge. Programmet leveres af Center for Mentalisering, og Mentaliseringsguiden er udviklet på baggrund af erfaringer, der peger på, at medarbejdernes opmærksomhed på mentale tilstande har stor betydning for arbejdet med udsatte børn og unge. Mentaliseringsguidens fokus er at opbygge kompetencer for hele medarbejdergruppen, så hele miljøet omkring den unge er præget af mentalisering, og så de unge møder mentaliserende voksne i alle funktioner på anbringelsesstedet.

Robusthedsprogrammet (RP; Bak, 2017) tilbyder viden og værktøjer til læg- og fagpersoner og fokuserer på, at målgruppen skal blive bedre til at håndtere udfordringer i livet. Programmet leveres af Komiteen for Sundhedsoplysning og indeholder kompetenceopbygning i form af viden og værktøjer om tanker, følelser og mentalisering. Værktøjerne har fokus på at træne evnen til at mentalisere og derigennem blive bedre til at begå sig socialt og kunne bedømme, hvad der ligger bag egne og andres handlinger. Programmet er baseret på et billed- og hverdagssprog, hvor der ikke anvendes fagudtryk. Hensigten med sproget er at kunne kommunikere med børn, unge og voksne samt læg- og fagpersoner uanset tidligere kompetencer og baggrund.

Scavenius et al. (2019) opsummerer forskelle i de to programmets aktiviteter (se Tabel 1). Mentaliseringsguiden implementeres over 2,5 år med 7 undervisningsdage, 1 observationsdag, 6 gruppeforløb for unge, 7 gange ledelsessparring og 20 gange medarbejdersupervision. Robusthedsprogrammets implementeres derimod over et halvt år med 5 undervisningsdage, 1 gruppeforløb for unge og 1 dag med medarbejdersupervision. Mentaliseringsguiden har således langt flere aktiviteter og løber 5 gange længere end Robusthedsprogrammet.

¹ Mentalisering er en fundamental menneskelig evne, som er essentiel i forhold til at kunne opbygge og indgå i sociale relationer. Mentalisering er evnen til bevidst eller ubevidst at forestille sig mentale tilstande (fx basale emotioner, følelser, behov, ønsker, opfattelser, tanker, mål, intentioner og motiver) og anvende denne forestilling i sociale sammenhænge (Allen, 2014; Bateman & Fonagy, 2019; Fonagy et al., 2017). Vi mentaliserer hele tiden, normalt uden at vi først skal tænke over det; eksempelvis, *han kommer bevidst for sent til spisetid, fordi han bliver vred på mig, når jeg bestemmer, hvad han skal*, eller *han kommer for sent til spisetid, fordi han er fordybet i et spil og derfor ikke er opmærksom på, hvad klokken er*. Mentalisering er evnen til bevidst eller ubevidst at danne sådanne hypoteser om egen og andres adfærd ud fra en forestilling om en underliggende mental tilstand. Evnen til at danne nogenlunde præcise hypoteser om egen og andres adfærd hjælper os til at undgå misforståelser i sociale relationer. Refereret fra Scavenius et al. (2019).

Tabel 1 Ressourceforbrug i de to programmer

Aktivitet for det enkelte anbringelsessted	Mentaliseringsguiden	Robusthedsprogrammet
Tid for samlet uddannelsesforløb	2,5 år	0,5 år
Undervisningsdage	7 dage	5 dage
Observationsdage	1 dag	-
Undervisning og gruppeforløb for unge	6 dage	1 dag
Ledelsessparring	7 gange	-
Medarbejdersupervision	20 gange	1 dag

Kilde: Scavenius et al. (2019, side 25).

Formålet med omkostningsevalueringen er at tilvejebringe den grundlæggende viden om, hvad de to programmer koster at implementere og drive på et anbringelsessted, så ledere og beslutningstagere i fx kommuner og på anbringelsessteder, som ønsker at implementere og drive den givne indsats, kan træffe beslutninger på et oplyst grundlag.

Hovedresultatet i omkostningsvurderingen er, at omkostningerne til Mentaliseringsguiden (2.447.000 kr. pr. standardinstitution) er ca. 5 gange højere end til Robusthedsprogrammet (489.000 kr. pr. standardinstitution) og synes at kunne forklares med den 5 gange så lange aktivitetsperiode. Omkostningskategorierne for omkostningsvurderingen er: Faste aktiviteter, Supplerende aktiviteter, Ekstra udgifter og Kompetenceudvikling. Størrelsen på omkostningskategorierne for de to programmer er forholdsvis ens. Omkostningerne fordelt pr. år for de to programmer er naturligvis lavest i forberedelsesfasen, ultimo 2017. Derefter stiger omkostningerne i opstarts- og kompetenceudviklingsfasen for både Mentaliseringsguiden og Robusthedsprogrammet. Efter den første kompetenceudvikling falder omkostningerne støt fra 2018 til 2020. Omkostningerne i Robusthedsprogrammet synes at være faldet lidt hurtigere end omkostningerne i Mentaliseringsguiden og følger således igen leverandørens uddannelsesaktiviteter.

Resten af denne rapport indeholder et metodeafsnit, resultatafsnit og diskussionsafsnit. Metodeafsnittet begynder med en boks, som beskriver dataindsamlingsproceduren, herefter følger en beskrivelse af målgruppen samt endnu en boks, som beskriver de indsamlede data. Det efterfølgende resultatafsnit illustrerer og opsummerer opholdsstedernes omkostninger henover projektperioden. Alle rapportens resultater sammenfattes og diskuteres i det sidste afsnit.

1 Metode

Dette afsnit beskriver evalueringsmetoderne, som er anvendt i omkostningsvurderingen, herunder dataindsamlingsproceduren, karakteristika ved respondenterne og anbringelsesstederne samt de indsamlede omkostningsdata og spørgeskemaer. Læsere, som kun er interesseret i resultaterne, kan springe dette afsnit over eller vende tilbage til det senere uden at miste hovedkonklusionerne i denne rapport.

Overordnet er omkostningsvurdering og dataindsamlingen designet ud fra Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser af sociale indsatser (Socialstyrelsen 2020a, 2020b). Data er indsamlet på medarbejderniveau med henblik på at opnå højest mulig præcision af data, men resultater præsenteres på standardinstitutionsniveau. Resultaterne opgøres ikke på deltagerniveau (børne- og ungeniveau), idet programmerne ikke er rettet mod en afgrænset deltagerggruppe på anbringelsesstederne. Afrapporteringen svarer derfor til en omkostningsvurdering på niveau 3 i Socialstyrelsens retningslinjer. Resultaterne suppleres i enkelte tilfælde med robusthedsanalyser på gennemsnits institutionsniveau, når dette er relevant. Alle omkostninger er afrundet til nærmeste tusinde.

Boks 1.1 Dataindsamlingsprocedure

Respondenterne til dataindsamlingen er rekrutteret gennem anbringelsesstederne. Respondenten skulle have viden om udgifter forbundet med opstarten og driften af programmerne, ellers var der ingen krav til respondenterne. Primo 2018 og ultimo 2019 adviserede vi anbringelsesstederne om, at de skulle udpege respondenterne, og primo 2020 rekrutterede vi 14 respondenter til evalueringen af omkostninger. Alle anbringelsesstederne indgår i dataindsamlingen, dvs. vi har 3 respondenter fra anbringelsessteder, som implementerede Robusthedsprogrammet, og 11 respondenter fra anbringelsessteder, som implementerede Mentaliseringsguiden. Blandt de 14 respondenter er 11 (79 pct.) enten leder eller chef ved anbringelsesstedet, resten er socialpædagogisk konsulent, administrationsmedarbejder eller socialpædagog. Data fra respondenterne er suppleret med omkostninger til uddannelse fra leverandørernes tilbud til Socialstyrelsen (2017).

1.1 Målgruppen

Scavenius et al. (2019) beskriver karakteristika ved de 14 anbringelsessteder. Blandt de **11 anbringelsessteder, som implementerer Mentaliseringsguiden**, ligger 4 anbringelsessteder i Jylland og 7 på Sjælland. 7 af anbringelsesstederne er selvejede eller private, og 4 er kommunalt ejede. 10 af anbringelsesstederne består af mere end én afdeling. Flere af anbringelsesstederne består af op mod seks huse eller afdelinger, beliggende på forskellige fysiske adresser, hvor afstanden mellem disse på ét af anbringelsesstederne er relativt stor. Anbringelsesstederne har anbragt mellem 9 og 38 unge i alderen 0-20 år, og antallet af fastansatte medarbejdere varierer fra 6 til 80 medarbejdere. Det typiske anbringelsessted har plads til ca. 20 børn og unge, og hovedparten af anbringelsesstederne har 20-25 fastansatte. Alle stederne arbejder med et miljøterapeutisk afsæt, og de ansatte har typisk en pædagogisk uddannelse. To af anbringelsesstederne har intern skole og har som følge heraf lærere ansat. Andre professioner, som er repræsenteret på anbringelsesstederne, spænder bredt: socialrådgivere, psykolog, miljøterapeut, dykkerinstruktør, ergoterapeut, sygeplejerske og sosu-assistent. Mange af de fastansatte har suppleret deres grunduddannelse med forskellige former for efteruddannelse. Nogle medarbejdere har deltaget i forløb med elementer af mentaliseringsteori og mentaliseringsbaseret praksis, bl.a. fra Center for Mentalisering. Kun meget få ansatte er ufaglærte.

På hvert af de 11 anbringelsessteder er udpeget et implementeringsteam, som har ansvaret for at udbrede Mentaliseringsguiden til de øvrige involverede medarbejdere. Størrelsen på implementeringsteamene varierer fra 4 til 14 teammedlemmer, hvor antallet bl.a. afhænger af størrelsen på anbringelsesstedet og antallet af huse eller afdelinger. Ledelsen er repræsenteret i implementeringsteamet på 10 af anbringelsesstederne; i ét team er ledelsen ikke inkluderet.

Blandt de **3 anbringelsessteder, som implementerer Robusthedsprogrammet**, ligger 2 på Sjælland og 1 i Jylland. Ingen af de 3 anbringelsessteder er kommunalt ejede. De 3 anbringelsessteder huser mellem 16 og 26 beboere. På ét anbringelsessted er målgruppen yngre, børn og unge i alderen 6-23 år; på 2 andre anbringelsessteder er beboerne typisk i alderen 15-23 år, og et af de to steder er godkendt til beboere på op mod 65 år. Antallet af fastansatte varierer fra 12 til 35, og alle medarbejdere arbejder med et miljøterapeutisk afsæt. Langt de fleste af medarbejderne har en socialfaglig grunduddannelse, som oftest pædagog. Derudover er en enkelt uddannet læge, psykolog, sygeplejerske, lærer, politiassistent, socialrådgiver, psykoterapeut eller sosu-assistent. Kun meget få medarbejdere er ufaglærte. På 2 af anbringelsesstederne bor de unge ofte i længere tid, mens beboerne på det sidste sted opholder sig på anbringelsesstedet mellem 2 og 6 måneder. Et af anbringelsesstederne er et misbrugsbehandlingscenter, hvor beboerne alle har et ødelæggende misbrug, som ikke har kunnet håndteres af familie eller andre anbringelsessteder. Dette anbringelsessted adskiller sig fra de andre anbringelsessteder i undersøgelsen bl.a. ved, at målgruppen er ældre og ofte kun opholder sig midlertidigt på anbringelsesstedet, mens de er i misbrugsbehandling.

Implementeringsteamene på de 3 anbringelsessteder varierer i størrelse fra to til fire ansatte. I et af teamene er kun ledere og afdelingsledere inkluderet, hvorimod medarbejdere også indgår i de to andre. På det største af de 3 anbringelsessteder har ledelsen forsøgt at udpege et team med en bred repræsentation i anbringelsesstedets afdelinger, hvorimod ledelsen på de to mindre steder har udpeget et team med en bredere repræsentation i medarbejdergruppen.

Boks 1.2 Opbygning af spørgeskema

Spørgeskemaet er udviklet på baggrund af retningslinjerne i Socialstyrelsen (2020a, 2020b). Medarbejdere ved Socialstyrelsen samt ledere og administrative medarbejdere ved anbringelsesstederne pilottestede skemaet primo 2020. Spørgeskemaet blev efterfølgende tilpasset for at fjerne potentielle misforståelser i omkostningskategorierne. Det endelige spørgeskema er opdelt i fem afsnit, et afsnit med baggrundsoplysninger om de medarbejdere, som primært har været involveret i programmerne, og fire afsnit, som afdækker følgende opstarts- og driftsomkostninger: Faste aktiviteter, Supplerende aktiviteter, Ekstra udgifter og Kompetenceudvikling fra ultimo 2017 til ultimo 2020. Data er indsamlet primo og medio 2020; respondenterne blev derfor bedt om at oplyse faktiske omkostninger frem til indsamlingstidspunktet og forventede omkostninger resten af året (til udgangen af 2020).

Spørgeskemaet indledes med **baggrundsoplysninger** om de primære medarbejdere på anbringelsesstederne, som indgår i projektet, samt afdelingerne, de arbejder i. Primære medarbejdere defineres som medarbejdere, der har gennemført 90 pct. af aktiviteterne i de to programmer. I spørgeskemaet spørges der bl.a. ind til de primære medarbejders ansættelsesforhold, om de er frontmedarbejdere samt deres rolle i forbindelse med programmet. Derudover spørges ind til, hvor mange børn der er anbragt i de afdelinger, som de primære medarbejdere er i, samt længden af børnenes/de unges gennemsnitlige anbringelsesperiode i afdelingen.

Den første omkostningskategori, **Faste aktiviteter**, indeholder 20 spørgsmål om faste aktiviteter, som medarbejderne har deltaget i, før og under uddannelsen og træningen. Denne kategori har specifikt fokus på skemalagte aktiviteter, som er en fast del af programmet fra uddannelsesleverandørens side i perioden fra 2018 til 2020. Afsnittet spørger bl.a. ind til antallet af timer, som de primære medarbejdere har brugt på inspirationsforedrag, uddannelse, gruppeforløb med de unge, supervision, sparring eller andre faste aktiviteter knyttet til kompetenceudviklingen samt vikardækning af disse aktiviteter. Aktiviteterne opgøres i timer for hver primær medarbejder. Derudover afdækkes rejseomkostningerne i perioden 2018-2020.

Den anden omkostningskategori, **Supplerende aktiviteter**, indeholder 6 spørgsmål, hvor der spørges ind til antallet af timer, som hver primær medarbejder har brugt på aktiviteter, som ikke er skemalagt af uddannelsesleverandøren, men ikke desto mindre er nødvendige aktiviteter for implementeringen og/eller driften i perioden 2018-2020 (fx læse, forberede, implementeringsstøtte, egen-evaluering, forankring af indsatsen på anbringelsesstedet osv.) Kategorien indeholder også nødvendige aktiviteter, som medarbejderne har deltaget i med andre eksterne aktører. Aktiviteterne opgøres i timer for hver primær medarbejder.

Den tredje omkostningskategori, **Ekstra udgifter**, indeholder 14 spørgsmål om anbringelsesstedets ekstra udgifter som følge af implementeringen af programmet, som de ikke havde før implementeringen af programmet. Her spørges ind til specifikke merudgifter i projektperioden og eventuelle tilkøb fra leverandøren i perioden 2018-2020. Merudgifter indeholder bl.a. udgifter til eksterne konsulenter, materiale, mødeomkostninger (lokaleleje, forplejning etc.) samt elektronisk udstyr og licenser. Endelig afdækker kategorien også bortfald af udgifter som følge af implementeringen af programmet. Aktiviteterne opgøres i kr. for hele perioden.

Den fjerde omkostningskategori, **Kompetenceudvikling**, dækker over uddannelses- og træningsudgifter til uddannelsesleverandørerne. I projektet er disse udgifter finansieret af satspuljemidler og estimeret ud fra leverandørernes tilbud til Socialstyrelsen (2017). Fremadrettet skal anbringelsesstederne selv betale leverandørerne for denne kompetenceudvikling.

Analysen af omkostningskategorierne er gennemført i Socialstyrelsens omkostningsmodel og ser på samlede omkostninger og omkostninger pr. anbringelsessted for de to programmer (Socialstyrelsen, 2020c). Som beskrevet i afsnit 2.2, er der stor variation mellem anbringelsesstederne, som implementerer programmerne, da der for Mentaliseringsguiden indgår både store og mellemstore anbringelsessteder, og for Robusthedsprogrammet kun indgår mellemstore og små anbringelsessteder, opgjort på medarbejder- samt børn og unge-niveau. For at vise et retvisende billede af omkostningerne i de to programmer præsenterer vi derfor omkostninger pr. primær medarbejder på et anbringelsessted med en "standardstørrelse" på 20 primære medarbejdere, efterfølgende kaldet en standardinstitution. Analysen på standardinstitutionsniveau suppleres med en robusthedsanalyse, som er på de gennemsnitlige omkostninger pr. anbringelsessted. Resultaterne fra robusthedsanalysen er ikke kvalitativt forskellig fra resultaterne på standardinstitutionsniveau.

2 Resultater

Dette afsnit beregner de gennemsnitlige omkostninger for hver af de to programmer, såsom omkostninger i alt pr. standardinstitution, omkostninger fordelt på primære omkostningskategorier og årlige omkostninger pr. standardinstitution.

Baggrund. I alt deltog 268 primære medarbejdere fra de 14 anbringelsessteder i programmerne; 214 primære medarbejdere deltog i Mentaliseringsguiden, og 54 primære medarbejdere deltog i Robusthedsprogrammet. For begge programmer gælder det, at den typiske primære medarbejder er en frontmedarbejder, som har jævnlig kontakt til børn og unge på anbringelsesstederne og er ansat 37 timer om ugen.

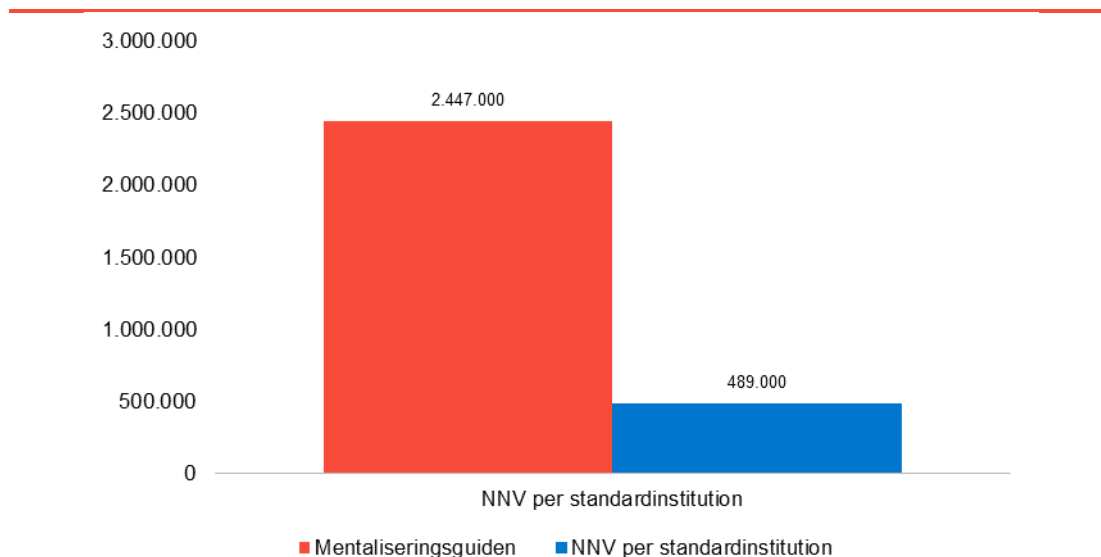
Anbringelsesstederne, som arbejder med **Mentaliseringsguiden**, varierer i antallet af primære medarbejdere og anbragte børn og unge. Antallet af primære medarbejdere varierer fra 4 medarbejdere, hvor der er færrest, til 70 medarbejdere, hvor der er flest. I gennemsnit er der 19 primære medarbejdere pr. anbringelsessted. I alt er der 377 børn og unge med i programmet, og antallet af børn og unge varierer fra 8 børn og unge, hvor der er færrest, til 115 børn og unge, hvor der er flest. I gennemsnit er der 34 børn og unge pr. anbringelsessted. Cirka 83 pct. af medarbejderne er pædagogisk personale, socialrådgivere eller lærere; 9 pct. er psykologer, socialpædagogiske konsulenter eller afdelingsledere, og de resterende 7 pct. af medarbejderne er sundhedsfagligt personale, ledere/chefer, pædagogmedhjælpere, pædagogiske assistenter eller serviceassistenter. På de 11 anbringelsessteder, som arbejder med Mentaliseringsguiden, indgår i alt 35 afdelinger. På afdelingerne er der i gennemsnit anbragt ca. 11 børn og unge, som i gennemsnit er anbragt 3,5 år på afdelingen.

Anbringelsesstederne, som arbejder med **Robusthedsprogrammet**, varierer også i antallet af primære medarbejdere og anbragte børn og unge. Antallet af primære medarbejdere varierer fra 4 medarbejdere, hvor der er færrest, til 45 medarbejdere, hvor der er flest. I gennemsnit er der 18 primære medarbejdere pr. anbringelsessted. I alt er der 37 børn og unge i programmet. Antallet af børn og unge på anbringelsesstederne varierer fra 3 børn og unge, hvor der er færrest, til 15 børn og unge, hvor der er flest. I gennemsnit er der 12 børn og unge pr. anbringelsessted. Cirka 92 pct. af medarbejdere er pædagogisk personale, mens de resterende 8 pct. er psykologer. Ved de 3 anbringelsessteder, som arbejder med Robusthedsprogrammet, indgår i alt 5 afdelinger. På afdelingerne er der i gennemsnit anbragt ca. 7 børn og unge, som i gennemsnit er anbragt 2 år på afdelingen.

Omkostninger for programmerne i hele perioden 2017 til 2020 er vist i Figur 3.1 til 3.3. Søjlerne viser de samlede omkostninger for henholdsvis Mentaliseringsguiden (blå) og Robusthedsprogrammet (rød). De totale omkostninger for de 11 anbringelsessteder, der implementerer Mentaliseringsguiden, er over hele perioden 26,5 mio. kr. svarende til 2.447.000 kr. i gennemsnit pr. standardinstitution. Det anbringelsessted med de laveste totale omkostninger har i hele perioden samlede udgifter for 1,4 mio. kr., mens det anbringelsessted, som har højeste omkostninger i perioden, har udgifter for 7,3 mio. kr. De laveste og højeste omkostninger afspejles i antal primære medarbejdere, hhv. 6 og 70 primære medarbejdere. Tilsvarende er de totale omkostninger for de 3 anbringelsessteder, der implementerer Robusthedsprogrammet, 1,4 mio. kr., og de gennemsnitlige omkostninger pr. standardinstitution er 489.000 kr. Det anbringelsessted, som har færrest omkostninger i projektperioden, har udgifter for 0,2 mio. kr., mens det anbringelsessted, som har flest omkostninger i perioden, har udgifter for 0,6 mio. kr. De laveste og højeste omkostninger afspejles i antal primære medarbejdere, hhv. 4 og 45

primære medarbejdere. I gennemsnit er Mentaliseringsguiden derfor 5 gange dyrere end Robusthedsprogrammet, når man sammenligner omkostningerne pr. standardinstitution.²

Figur 2.1 Omkostninger pr. standardinstitution fordelt på programtype, i perioden ultimo 2017 til ultimo 2020

Note: Netto Nutids Værdi (NNV) er defineret som omkostningerne opgjort i 2020-priser. En standardinstitution defineres som en institution med 20 primære medarbejdere (se Boks 2.1). Tallene er afrundet til nærmeste tusinde.

Kilde: VIVEs survey til anbringelsesstederne 2020.

Figur 2.2 opdeler programmernes samlede omkostninger for perioden på de fire omkostningskategorier: Faste aktiviteter, Supplerende aktiviteter, Ekstra udgifter og Kompetenceudvikling (se Boks 2.2).

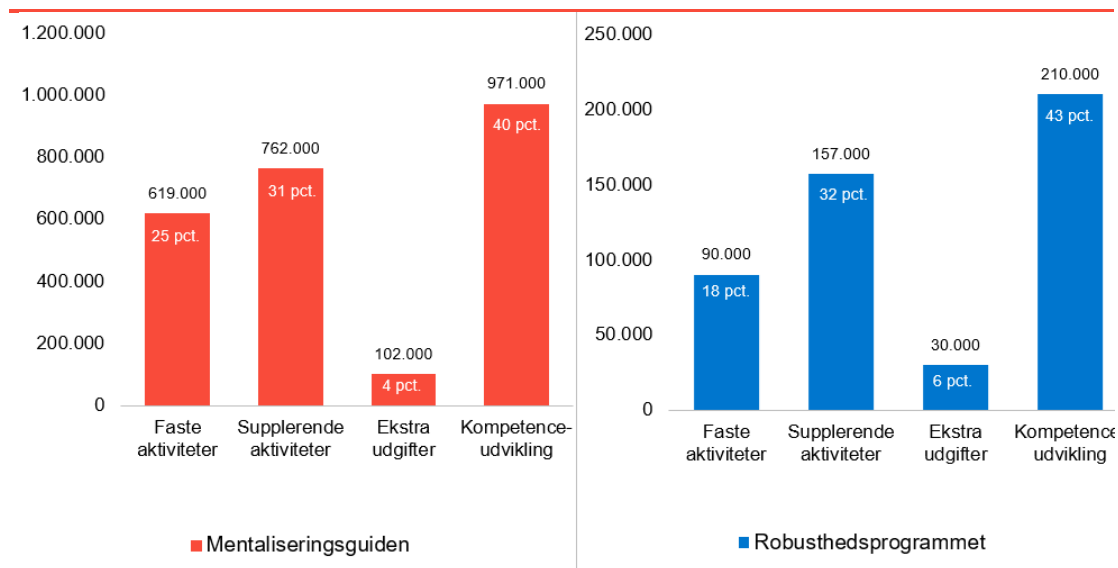
For **Mentaliseringsguiden** er omkostninger til Faste aktiviteter, som uddannelse og træning, 619.000 kr. (25 pct.) pr. standardinstitution. Omkostningerne forbundet med Supplerende aktiviteter, dvs. aktiviteter, som ikke er skemalagt af uddannelsesleverandøren, men er nødvendige for implementeringen og/eller driften af programmet, 762.000 kr. (31 pct.) pr. standardinstitution. Omkostningerne til Ekstra udgifter, fx udgifter til eksterne konsulenter, materiale, mødeomkostninger m.m., som anbringelsesstederne har haft i forbindelse med opstart og drift af programmerne, er 102.000 kr. (4 pct.) pr. standardinstitution. Omkostningerne til Kompetenceudvikling er 971.000 kr. (40 pct.) pr. standardinstitution, hvor kompetenceudvikling dækker over de direkte udgifter til uddannelse og træning til uddannelsesleverandørerne.

For **Robusthedsprogrammet** er omkostningerne til Faste aktiviteter, som uddannelse og træning, 90.000 kr. (18 pct.) pr. standardinstitution. Omkostningerne forbundet med Supplerende aktiviteter er i gennemsnit 157.000 kr. (32 pct.) pr. standardinstitution. Omkostninger til Ekstra udgifter er 30.395 kr. (6 pct.) pr. standardinstitution, og omkostningerne til Kompetenceudvikling er 210.000 kr. (43 pct.) pr. standardinstitution. Generelt er den procentvise fordeling af omkostninger for en standardinstitution i de to programmer rimelig ens. Den primære forskel mellem de to programmer er omkostninger til Faste aktiviteter, hvor Mentaliseringsguiden i gennemsnit er 6

² Robusthedsanalysen, som undersøger de gennemsnitlige omkostninger pr. anbringelsessted, finder tilsvarende resultater. De gennemsnitlige omkostninger for et anbringelsessted, som arbejder med Mentaliseringsguiden, er 2.472.000 kr., mens de gennemsnitlige omkostninger for et anbringelsessted, der arbejder med Robusthedsprogrammet, er 460.000 kr.

procentpoint større end Robusthedsprogrammet. Omkostningerne forbundet med Kompetenceudvikling er 3 procentpoint større for Robusthedsprogrammet end Mentaliseringsguiden.

Figur 2.2 Omkostninger for en standardinstitution fordelt på omkostningskategorier og programtype samt procentvis fordeling inden for programmet

Note: Omkostningerne er opgjort i 2020-priser. En standardinstitution defineres som en institution med 20 primære medarbejdere (se Boks 1.2). Tallene er afrundet til nærmeste tusinde.

Kilde: VIVEs survey til anbringelsesstederne 2020.

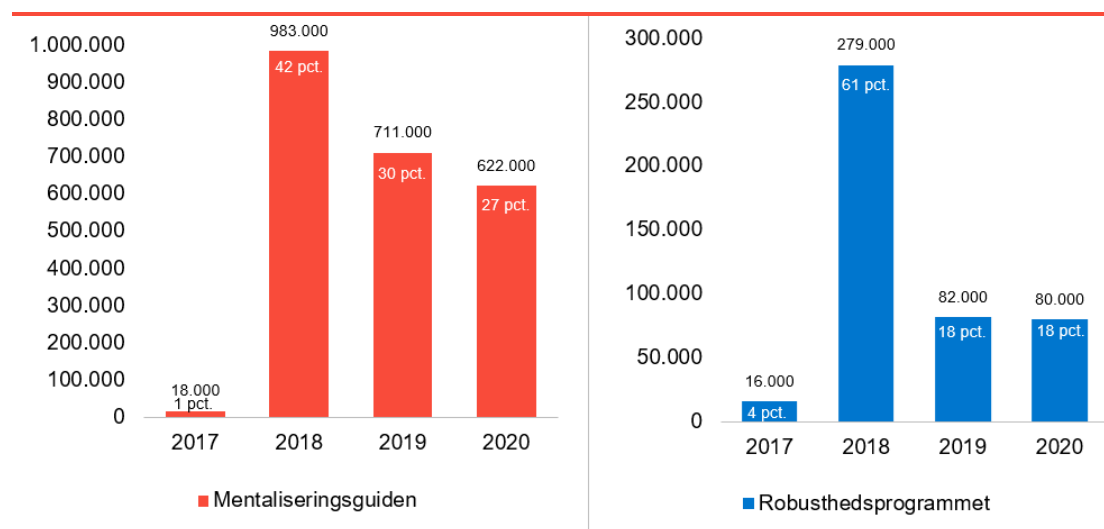
Figur 2.3 fordeler programmernes samlede omkostninger henover projektperioden. For både Mentaliseringsguiden og Robusthedsprogrammet er omkostningerne lavest i forberedelsesfasen i 2017, hvor udgifter til aktiviteter, som indgår i forberedelsen af planlægning, implementering og drift, indgår.

For **Mentaliseringsguiden** er omkostningerne i 2017 18.000 kr. (1 pct.) pr. standardinstitution. I 2018 stiger omkostninger til 983.000 kr. (42 pct.) pr. standardinstitution, i 2019 faldt de til 711.000 kr. (30 pct.) pr. standardinstitution, og i 2020 forventes omkostningerne at falde til 622.000 kr. (27 pct.) pr. standardinstitution.

For Robusthedsprogrammet er omkostningerne i 2017 16.000 kr. (4 pct.) pr. standardinstitution. I 2018 stiger omkostninger til 279.000 kr. (61 pct.) pr. standardinstitution, i 2019 faldt omkostningerne til 82.000 kr. (18 pct.) pr. standardinstitution, og i 2020 forventes omkostningerne at falde yderligere til 80.000 kr. (18 pct.) pr. standardinstitution.

Omkostningerne til begge programmer falder støt fra 2018 til 2020.

Figur 2.3 Omkostninger pr. standardinstitution fordelt pr. år fra ultimo 2017 til ultimo 2020 samt procentvis fordeling inden for programmet

Note.: Omkostningerne er opgjort i 2020-priser. En standardinstitution defineres som en institution med 20 primære medarbejdere (se Boks 1.2). Tallene er afrundet til nærmeste tusinde.

Kilde: VIVEs survey til anbringelsesstederne 2020.

3 Diskussion

Omkostningsanalysen af Mentaliseringsguiden og Robusthedsprogrammet er gennemført i Socialstyrelsens omkostningsmodel og følger Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser og sociale indsatser. Data er indhentet fra ledere eller administrative medarbejdere ved anbringelsesstederne og fra leverandørernes finansiering af satspuljemidler. Alle anbringelsesstederne indgår i datamaterialet, dvs. vi har 3 respondenter fra anbringelsessteder, som implementerede Robusthedsprogrammet, og 11 respondenter fra anbringelsessteder, som implementerede Mentaliseringsguiden. Omkostningerne er indsamlet for alle primære medarbejdere for at få størst mulig præcision i de indsamlede data. Analysen er gennemført på standardinstitutionsniveau, som udgøres af 20 primære medarbejdere, så ledere og beslutningstagere kan udregne forventede omkostninger på egne anbringelsessteder. Omkostningsdataene inkluderer fire hovedkategorier af aktiviteter og omkostninger: Faste aktiviteter, Supplerende aktiviteter, Ekstra udgifter og Kompetenceudvikling. I dette projekt er udgifter til kompetenceudviklingen finansieret af satspuljemidler, men for at styrke anvendeligheden for anbringelsessteder, som i fremtiden ønsker at implementere et af de to programmer, er denne udgift inkluderet i de samlede omkostninger for anbringelsesstederne.

Begge programmer har et mål om at forbedre børnenes og de unges mentaliseringsevne og sociale kompetencer ved at uddanne personalet på anbringelsesstederne i mentaliseringsteori og mentaliseringsbaseret praksis. Den primære forskel mellem de to programmer er i operationaliseringen af mentaliseringsteorien og dermed også det planlagte ressourceforbrug. I uddannelsesforløbet med Mentaliseringsguiden er der flere planlagte aktiviteter, og aktivitetsperioden strækker sig over 2,5 år, mens Robusthedsprogrammets planlagte aktivitetsperiode strækker sig over et halvt år. Uddannelsesforløbet for Mentaliseringsguiden er dermed planlagt til at være 5 gange længere end Robusthedsprogrammet. Forskellen i aktivitetsperioden for de to programmer reflekteres i de totale omkostninger for programmerne. De gennemsnitlige omkostninger for Mentaliseringsguiden er 2,4 mio. kr. for hele perioden, mens de gennemsnitlige totale omkostninger for Robusthedsprogrammet er 0,5 mio. kr. for hele perioden. Det vil sige, at omkostningerne til Mentaliseringsguiden er ca. 5 gange større end til Robusthedsprogrammet og synes at kunne forklares med den 5 gange så lange aktivitetsperiode.³ Ledere og beslutningstageres valg af program afhænger således af budget og uddannelsesbehov.

Størrelsen af de specifikke omkostningskategorier: Kompetenceudvikling, Faste aktiviteter, Supplerende aktiviteter og Ekstra udgifter, er forholdsvis ens for de to programmer. Omkostninger til kompetenceudvikling (til leverandørerne) udgør hhv. 40 pct. og 43 pct. i Mentaliseringsguiden og Robusthedsprogrammet, mens omkostninger til Supplerende aktiviteter udgør hhv. 31 pct. og 32 pct. i Mentaliseringsguiden og Robusthedsprogrammet. Omkostninger til Ekstra udgifter udgør hhv. 6 pct. og 4 pct. i Mentaliseringsguiden og Robusthedsprogrammet. Omkostningerne til Faste aktiviteter er større i Mentaliseringsguiden end i Robusthedsprogrammet (udgør hhv. 25 pct. og 19 pct.). I absolutte omkostninger gælder det således, at omkostningskategorierne Supplerende aktiviteter og Kompetenceudvikling er omkring 5 gange større for Mentaliseringsguiden sammenholdt med Robusthedsprogrammet. Omkostningerne til Faste aktiviteter er 7 gange større i Mentaliseringsguiden sammenholdt med Robusthedsprogrammet, mens omkostningerne til Ekstra udgifter er ca. 3 gange så store for Mentaliseringsguiden sammenholdt med Robusthedsprogrammet

³ Den gennemførte robusthedsanalyse understøtter dette fund.

Ser man på omkostningerne fordelt pr. år, er omkostningerne naturligvis lavest i forberedelsesfasen, ultimo 2017. Derefter stiger omkostningerne i opstarts- og kompetenceudviklingsfasen for både Mentaliseringsguiden og Robusthedsprogrammet. Efter den første kompetenceudvikling er omkostningerne til begge programmer faldet støt fra 2018 til 2020. Omkostningerne i Robusthedsprogrammet falder lidt hurtigere end omkostningerne i Mentaliseringsguiden og følger således igen leverandørens uddannelsesaktiviteter. Omkostningerne til programmerne bortfalder ikke, og anbringelsesstederne har stadig udgifter til eksempelvis implementering og forankring. Hansen et al. (2020) beskriver eksempelvis, at implementeringen af programmerne og aktiviteter til at fastholde og forankre metoderne er fortsat i hele projektperioden. Samtidig har en del anbringelsessteder oplevet en del udskiftning blandt medarbejderne, så der er løbende udgifter til sidemandsoplæring eller tilkøb af ekstra undervisning for at fastholde kendskabet til metoderne (inkluderet i omkostningskategorierne Faste og Supplerende aktiviteter).

Anbringelsessteder, der ønsker at implementere et af de to programmer og derfor ønsker et estimat af, hvad implementeringen vil koste hos dem, skal, som minimum, læse resultaterne med følgende fem forbehold in mente. **For det første** kan omkostninger til Faste aktiviteter, Supplerende aktiviteter og Ekstra udgifter være upræcise. Omkostningerne er indsamlet sidst i projektperioden, og respondenterne er blevet bedt om at estimere omkostningerne for det sidste halve år af projektperioden. Begge dele kan påvirke præcisionen af omkostningerne, hvis respondenterne glemmer specifikke omkostninger. For at imødegå denne usikkerhed har vi dels pilottestet spørgeskemaet, dels spurgt ind til specifikke aktiviteter for alle primære medarbejdere. Respondenterne har således skullet overveje, hvilke aktiviteter alle primære medarbejdere har deltaget i, og ikke blot give et skøn for hele anbringelsesstedet samlet.

For det andet er det usikkert, hvor mange medarbejdere der indgår i projektet. Begge programmer omfatter hele anbringelsesstedet, men ikke alle medarbejdere er lige involveret. Frontmedarbejdere har ofte en større rolle end administrativt personale. Derudover beskriver vi i projektets implementeringsevaluering (Hansen et al., 2020), at mange af anbringelsesstederne har en del udskiftning af medarbejdere. Det har derfor været svært for respondenterne præcist at afgøre, hvor mange medarbejdere der har været involveret i implementeringen af programmet. Den samme udfordring gælder for antallet af børn og unge, der modtager programmet. Projektets resultatdokumentation viser, at der er et stort ophør i anbringelserne (Scaventus et al., 2020), og medarbejderne kan skifte afdeling, så børn og unge skifter mellem situationer, hvor de er og ikke er en del af programmerne.

For det tredje er omkostningsvurderinger på socialområdet, pr. definition, udfordret af indirekte omkostninger. Anbringelsesstederne har eksempelvis i forskellig grad tilkøbt ekstra undervisning og supervision undervejs i projektet. I evalueringen har vi spurgt ind til alle 'nødvendige' udgifter; dvs. udgifter, som respondenterne har vurderet som nødvendige i forhold til at kunne implementere programmet. Anbringelsessteder, som fremadrettet ønsker at implementere et af programmerne, kan få andre behov for 'nødvendige' udgifter.

For det fjerde kan udefrakommende hændelser i projektperioden have påvirket omkostningerne. Omkostningerne er eksempelvis blevet indsamlet under COVID-19 og nedlukning af anbringelsesstederne, hvilket kan have påvirket omkostninger i en positiv eller negativ retning, specielt respondenternes omkostningsprognoser for den sidste del af 2020. Derudover valgte et anbringelsessted, som har implementeret Robusthedsprogrammet, at springe fra projektet i 2019, hvilket kan have betydning for omkostningsevalueringen af Robusthedsprogrammet, specielt for omkostningerne i 2020.

For det femte kender vi ikke anbringelsesstedernes normale budget til kompetenceudvikling, supervision mv. Havde anbringelsesstederne ikke brugt penge på et af de to programmer, kunne de have købt en tredje kompetenceudvikling, det vil sige, at omkostninger til kompetenceudvikling er fungible. Derfor skal omkostningerne ikke fortolkes som nye udgifter, men udgifter, som erstatter eksisterende omkostninger, som allerede findes i anbringelsesstedernes budgetter. I dette projekt har vi ikke indhentet information om anbringelsesstedernes budgetter til kompetenceudvikling, supervision mv.

Overordnet peger resultaterne af omkostningsvurderingen på, at Mentaliseringsguiden er 5 gange dyrere og 5 gange længerevarende end Robusthedsprogrammet. Scavenius et al. (2020) præsenterer de unges udvikling i løbet af projektperioden; resultaterne viser nogle positive tendenser i de unges mentaliseringsevne og sociale kompetencer for begge programmer, men advarer mod, at man bruger resultaterne til at konkludere, at de to programmer har samme effekt på de unges udvikling. Kaspersen et al. (2020) præsenterer medarbejdernes vurdering af programmerne; resultaterne viser, at medarbejderne har vurderet, at de har ændret praksis, og at de bruger metoderne i en række sammenhænge med de unge, med kollegaer og med ledelsen. Overordnet synes medarbejderne i begge programmer, at den mentaliseringsbaserede metode styrker arbejdet med de unge. Vi ser således nogle positive tendenser i begge programmer og kan *ikke* konkludere, at et program er mere omkostningseffektivt end et andet. Vi kan dog konkludere, at en standardinstitution (med 20 primære medarbejdere) skal forvente, at det koster 2,46 mio. kr. at implementere Mentaliseringsguiden og 0,49 mio. kr. at implementere Robusthedsprogrammet. Samtidig har Mentaliseringsguiden 5 gange så mange aktiviteter som Robusthedsprogrammet, og de er markant forskellige, hvad angår operationalisering af mentaliseringsteorien. Valget af program kan derfor ikke kun bero på økonomi og effekt. Ledere og beslutningstagere, som ønsker at implementere et af de to programmer, skal også oveveje behovet for kompetenceudvikling, og om den eksisterende pædagogiske praksis på anbringelsesstedet er kompatibel med programmet (Hansen et al., 2020).

Komiteen for Sundhedsoplysning har med afsæt i deres erfaringer fra projektet valgt at tilpasse Robusthedsprogrammet. Fremadrettet ønsker Komiteen for Sundhedsoplysning at gennemføre opstartsmøder med ledelsen, uddanne alle fastansatte medarbejdere og øge implementeringsstøtten i form af opfølgingsworkshops. Et forløb vil derfor i fremtiden også omfatte 3 halvdags workshops efter 5-dags kurssets afslutning. Komiteen for Sundhedsoplysning forventer en samlet pris på 180.000 kr. inkl. moms. Center for Mentalisering skræddersyr normalt deres tilbud til anbringelsesstedets behov. I projektet tilbød de en udvidet indsats og forventer ikke, at omkostningerne for et tilsvarende tilbud vil ændre sig i fremtiden.

Litteratur

- Allen, J.G. (2014). *Mentalisering i tilknytningsrelationer. Behandling af traumer med traditionel terapi*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Bak, P.L. (2017). *Robusthed - en redskabsbog for professionelle og forældre*. Aarhus: Forlaget Klim.
- Bateman, A. & Fonagy, P. (2019). *Handbook of Mentalization in Mental Health Practice*. Washington, DC: American Psychiatric Publishing, Inc.
- Fonagy, P., Luyten, P., Allison, E. & Campbell, C. (2017). What we have changed our minds about: Part 1. Borderline personality disorder as a limitation of resilience. *Borderline Personality Disorder and Emotion Dysregulation*, 4(1), 11.
- Hagelquist, J. (2015): *Mentaliseringsguiden*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hansen, S.J., Kaspersen, S., Pöckel, K.M., Sørensen, J.H. & Scavenius, C. (2020). *Erfaringer med implementering af to mentaliseringsbaserede programmer – Afsluttende evaluering af 'Styrkelse af børn og unges mentaliseringsevne, handlekraft og sociale færdigheder*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Kaspersen, S., Hansen, S.J., Pöckel, K.M., Sørensen, J.H. & Scavenius, C. (2020). *Fideltetsvurdering af to mentaliseringsbaserede programmer på anbringelsessteder – Afsluttende evaluering af 'Styrkelse af børn og unges mentaliseringsevne, handlekraft og sociale færdigheder*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Scavenius, C. & Jonsen, E.J. (2020). *Omkostningsvurdering af to mentaliseringsbaserede programmer. Afsluttende evaluering af 'Styrkelse af børn og unges mentaliseringsevne, handlekraft og sociale færdigheder'*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Scavenius, C., Sørensen, J.H., Hansen, S.J. & Kaspersen, S. (2020). *Resultatdokumentation af to mentaliseringsbaserede programmer. Afsluttende evaluering af 'Styrkelse af børn og unges mentaliseringsevne, handlekraft og sociale færdigheder'*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Scavenius, C., Kaspersen, S., Hansen, S.J. & Sørensen, J.H. (2019). *Opstart af to mentaliseringsbaserede programmer. Midtvejsevaluering af 'Styrkelse af børn og unges mentaliseringsevne, handlekraft og sociale færdigheder'*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Social- og Indenrigsministeriet (2019). *Socialpolitisk redegørelse 2019*. Hentet fra https://sim.dk/media/37764/socialpolitisk_redegoerelse_2019 [6. 12. 2020].
- Socialstyrelsen (2020a). *Omkostningsvurdering af sociale indsatser + Vejledning til omkostningsvurdering samt til Socialstyrelsens omkostningsmodel*. København: Socialstyrelsen. Hentet fra: https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/vejledning-til-omkostningsvurdering?_authenticator=409ff88e46375870541da08ddd76117894b97584 [6.12.2020].

Socialstyrelsen (2020b). *Økonomiske analyser af sociale indsatser. Socialstyrelsens retningslinjer*. København: Socialstyrelsen. Hentet fra: <https://socialstyrelsen.dk/> [6.12.2020].

Socialstyrelsen (2020c). *Socialstyrelsens omkostningsmodel*. København: Socialstyrelsen. Hentet fra: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/som-og-okonomiske-analyser/omkostningsmodel/omkostningsmodel> [Sidst opdateret 26.11.2020].

Bilag 1 Appendiks

Dette appendiks beskriver detaljer i analysen. Omkostningsanalysen gennemføres i Socialstyrelsens omkostningsmodel (Socialstyrelsen, 2020a, 2020b). Modellen anvendes til at vurdere omkostninger i konkrete sociale indsatser og giver indsigt i, hvad det koster at opstarte og drive en social indsats. Spørgeskemaundersøgelsen anvendes i omkostningsmodellen til at beregne de samlede omkostninger forbundet med programmerne. Modellen er opdelt i følgende seks trin, som beskriver indsatsen og dens omkostninger: indsats, teams, ressourceforbrug, tilskud mv., sparede udgifter og resultater.

Indsats

Under første trin, indsats, angives centrale oplysninger om indsatsen såsom startår for indsatsen, tidshorizonten, forløbsvarighed og antal deltagere pr. forløb. I denne omkostningsvurdering er forløb defineret som medarbejdernes forløb, og at der kun er én deltager pr. forløb. For begge programmer er startåret 2017, mens forløbsvarigheden er angivet som 2-3 år, da programmerne først begynder i 2018.

Teams

Under andet trin, **teams**, beskrives de medarbejdertyper, som indgår som primære medarbejdere i arbejdet med programmerne. Her oplyses bl.a. medarbejdernes stillingsbetegnelse og løn. I omkostningsvurderingen for Mentaliseringsguiden er antallet af de forskellige medarbejdertyper delt med 11, og i omkostningsvurderingen for Robusthedsprogrammet er antallet delt med 3. Årsagen hertil er, at omkostningerne for alle anbringelsesstederne er summeret, og angives i omkostningsmodellen på team-niveau. Et team er defineret som ét anbringelsessted, så der i undersøgelsen indgår 14 aktive teams pr. år, hhv. 11 for Mentaliseringsguiden og 3 for Robusthedsprogrammet. Under andet trin angives også, hvor mange forløb der er pr. team i de enkelte teamår 2017-2020. Da der kun er én deltager pr. forløb, vil antal forløb udtrykke, hvor mange medarbejdere, som inkluderes i programmene. For Mentaliseringsguiden er der i gennemsnit 19 forløb pr. team, mens der i gennemsnit for Robusthedsprogrammet er 18 forløb pr. team. For begge programmer angives aktive teams først at påbegynde i 2018. I Bilagstabel 1.1 opsummeres omkostningsmodellens input variable.

Bilagstabel 1.1 Opsummering af væsentlige forudsætninger for analysen

	Mentaliseringsguiden	Robusthedsprogrammet
Analysens tidshorizont	4	4
Forløbsvarighed	3	3
Antal teams i alt	11	3
Antal deltagere i alt	214	54

Ressourceforbrug

I trin tre, **ressourceforbrug**, afdækkes ressourcerne, som er forbundet med opstarten og driften af programmerne. Ressourcerne angives pr. år og kategoriseres under én af de fire prædefinerede omkostningstyper: Kompetenceudvikling, Faste aktiviteter, Supplerende aktiviteter og Ekstra udgifter.

Tilskud mv.

Under trin fire, **tilskud mv.**, angives de tilskud, som anbringelsesstederne har modtaget. I dette projekt var udgifter til leverandørerne af indsatserne finansieret af satspuljemidler. Anbringelsesstederne har derfor modtaget tilskud svarende til uddannelsesaktiviteter.

Sparede udgifter

I trin fem, **sparede udgifter**, angives eventuelle besparelser, som indsatsen har medført. I spørgeskemaet er besparelsen indsamlet som den samlede besparelse over perioden. I omkostningsmodellen er de samlede sparede udgifter derfor fordelt ligeligt over perioden 2018-2020.

Resultater

Resultater af omkostningsvurderingen præsenteres i trin seks. Resultaterne præsenterer de samlede udgifter for anbringelsesstederne. Tilsvarende præsenteres omkostningerne fordelt på de fire omkostningskategorier samlet og pr. deltager. Sluttelig præsenterer modellen de samlede omkostninger for anbringelsesstederne fordelt pr. år. I denne omkostningsvurdering har vi valgt at præsentere resultaterne på standardinstitutionsniveau (20 primære medarbejdere).

Bilagstabel 1.2 Beskrivelse af begreber i omkostningsvurderingen

Begreb	Beskrivelse
Omkostningskategorier	<p>Vi har i denne omkostningsanalyse valgt at definere fire omkostningskategorier: Faste aktiviteter, Supplerende aktiviteter, Ekstra udgifter og Kompetenceudvikling.</p> <p>Faste aktiviteter dækker over medarbejdernes timeforbrug i forbindelse med forberedelsen af uddannelse og arbejdet med programmet i 2017. Det er medarbejderne timeforbrug for alle aktiviteter relateret til programmet, som er foregået, før medarbejderne modtog uddannelse og træning. Også medarbejdernes timeforbrug på at lære om og videreformidle programmerne indgår i omkostningskategorien. Det er faste skemalagte aktiviteter, som er en fast del af programmet fra uddannelsesleverandørens side. Disse aktiviteter omfatter blandt andre inspirationsforedrag i 2018, deltagelse i uddannelse, workshops eller psykoedukative grupper samt supervision og ledelsessparring i perioden 2018-2020. Også vikardækning af personalet indgår i timeforbruget.</p> <p>Supplerende aktiviteter er medarbejdertimer brugt på supplerende aktiviteter, som ikke er fastlagt af uddannelsesleverandørerne, men som anses som nødvendige aktiviteter for implementeringen og/eller driften af programmer. Aktiviteterne kan blandt andre omfatte læsning, forberedelse, implementeringsstøtte, egnevaluering og forankring af indsatsen på anbringelsesstedet. Vikardækning af personalet indgår også i timeforbruget.</p> <p>Ekstra udgifter dækker over rejseomkostninger i perioden 2017-2020 samt merudgifter i den daglige drift, som ikke var til stede før implementering af programmerne. Vikardækningen er i spørgeskemaet angivet som en samlet post for hver af de tre omkostningskategorier og er derfor jævnt fordelt i perioden 2018-2020.</p> <p>Kompetenceudvikling dækker over den omkostning, anbringelsesstederne skal betale til uddannelsesleverandørerne. Denne omkostning er i projektet betalt via satspuljemidler, men vil for anbringelsessteder, som i fremtiden ønsker at arbejde med et af de to programmer, være egenbetaling.</p>
Medarbejdertyper	<p>Fra spørgeskemaet har det været muligt at vælge mellem 14 stillingsbetegnelser, når de primære medarbejders ansættelsesforhold skulle kategoriseres. Da det i Socialstyrelsens omkostningsmodel kun er muligt at angive 5 forskellige medarbejdertyper, er de 14 stillingsbetegnelser reduceret til 5 medarbejdertyper. En gennemsnitlig timeløn er beregnet for de 5 medarbejdertyper på baggrund af timelønningerne for de inkluderede stillinger i spørgeskemaet. Den oprindelige timeløn er hentet fra omkostningsmodellen. Alle lønninger er beregnet i 2019-priser, og i lønningerne indgår grundløn, alle tillæg, overarbejde, særydelser, særlig feriegodtgørelse og pension. Alle timelønninger er beregnet ud fra en effektiv årstimenorm på 1.418 timer.</p> <p>Medarbejdertype 1 er sundhedsfagligt personale, hvor gennemsnitstimelønnen er beregnet til 329 kr. Sundhedsfagligt personale dækker over sygeplejersker og ergoterapeuter.</p> <p>Medarbejdertype 2 er ledere/chefer, hvor gennemsnitstimelønnen er 710 kr.</p> <p>Medarbejdertype 3 er pædagogisk personale, socialrådgivere og lærere, hvor gennemsnitstimelønnen er beregnet til 332 kr.</p> <p>Medarbejdertype 4 er psykologer og socialpædagogiske konsulenter, hvor gennemsnitstimelønnen er beregnet til 382 kr.</p>

Begreb	Beskrivelse
	<p>Medarbejdertype 5 er pædagogmedhjælpere, pædagogiske assistenter og serviceassistenter med en beregnet gennemsnitstimeløn på 265 kr.</p> <p>Ikke alle medarbejdertyper er præsenteret i begge programmer.</p>
Timeforbrug	<p>Under timeforbruget relateret til omkostningstyperne i omkostningskemaet har det været muligt at angive, hvor mange timer medarbejderen i perioden er blevet vikardækket. Det har også været muligt at angive et samlet timeforbrug for eventuelle andre medarbejdere på anbringelsesstederne, som ikke indgår som primære medarbejdere. Vikardækningen kan både kan være gennemført af fast personale og som vikarer hentet ind udefra. Vi har derfor valgt at kategorisere vikardækning som timer brugt af medarbejdertype 3 til en timeløn på 332 kr. I spørgeskemaet har det været muligt at angive timeforbrug for eventuelt andre medarbejdere end primære medarbejdere. I databehandlingen er timeforbruget af eventuelt andre medarbejdere ekskluderet, da vi kun ønsker at inkludere ressourceforbrug for primære medarbejdere med en aktivitet på 90 pct.</p>
Overhead	<p>Medarbejdertypenes timelønninger er i omkostningsvurderingen enhedsprisen på timeforbruget fordelt på de forskellige omkostningstyper. Til at beregne omkostningerne indgår også overhead. Begrebet overhead dækker over de omkostninger, der ikke findes et estimat på, men som forventes at være tilknyttet medarbejderens lønninger; omkostninger til lokaler, forsikringer mv. I spørgeskemaet har anbringelsesstederne angivet størrelsen på overhead. Finansministeriet anbefaler at anvende en overhead på 20 pct. De fleste af anbringelsesstederne har angivet en overhead på timelønningerne på 5 eller 10 pct., og få opholdssteder har svaret, at de ikke kender til overhead på medarbejderne timeforbrug. Under databehandlingen er det besluttet at fastsætte en overhead på 10 pct. for de opholdssteder, som ikke har været bekendt med deres overhead, da denne størrelse af overhead optrådte hyppigst i materialet.</p>
Aktør	<p>I omkostningsmodellen skal det angives, hvilken aktør, som omkostningen tilhører; kommune, region eller stat. I denne evaluering er alle omkostninger angivet som kommunale omkostninger, trods dette ikke er retvisende. I omkostningsvurderingen er udgifterne til Kompetenceudvikling finansieret via satspuljemidler. Fremover vil dette være en udgiftspost, som ligger hos kommunerne/institutionerne selv.</p>
Optælling af inkluderede børn samt beregnet gennemsnitlig anbringelsestid	<p>Kun børn på forskellige afdelinger summeres for at beregne det gennemsnitlige antal børn pr. afdeling pr. programtype. Det bør pointeres, at ikke alle børn, som tælles, bor fast på afdelingerne, de kan også være i aflastning. Antallet af børn på afdelinger med aflastningsfunktion er talt på baggrund af antal pladser på afdelingen.</p> <p>Anbringelsesstederne er i spørgeskemaet blevet bedt om at angive de inkluderede børns anbringelsestid. Visse steder er anbringelsestiden blevet kategoriseret som 'ved ikke'. Såfremt dette er tilfældet, har vi angivet barnets/den unges anbringelsestid som den beregnet gennemsnitlige anbringelsestid.</p>
Sparede udgifter og ekstra udgifter	<p>I spørgeskemaet har anbringelsesstederne angivet eventuelle bortfaldne udgifter som ét samlet beløb i forsøgsperioden 2017-2020. I omkostningsvurderingen er beløbet fordelt jævnt over hele forløbsperioden, hvilket kan påvirke resultaterne opgjort pr. år.</p> <p>Under spørgsmålet om ekstra udgifter i forsøgsperioden er anbringelsesstederne blevet bedt om at angive eventuelle omkostninger ud for prædefinerede omkostningskategorier. Det har her været muligt at angive priskategorier på 'under 1.000' kr. til 'over 40.000 kr.'. Såfremt anbringelsesstederne har valgt 'under 1.000 kr.' eller 'over 40.000 kr.', har vi i databehandlingen valgt at fastsætte 'under 1.000 kr.' til 1.000 kr. og 'under 40.000 kr.' til 40.000 kr. Omkostningerne forbundet med Ekstra udgifter er blevet afrapporteret samlet for hele projektperioden. Vi har i databehandlingen fordelt omkostningerne jævnt for perioden 2018-2020.</p>

VIDEN
VELFÆRD

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD